

Матліна О. В. Екологічне виховання в спадщині В. О. Сухомлинського / О. В. Матліна // Матеріали регіональної науково-практичної конференції «Педагогічні вектори: В. О. Сухомлинський та сучасність». – Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. – 2018. – С. 190 – 193.

У статті розглянуто використання спадщини В.О.Сухомлинського в аспекті формування екологічної свідомості і культури дитини з досвіду роботи ЗДО «Іскорка» м. Лисичанськ.

Ключові слова: В. О. Сухомлинський, екологічне виховання, дошкільне виховання, педагогічна спадщина.

Матліна О. В.

ВП «Лисичанський педагогічний
коледж Луганського
національного університету
імені Тараса Шевченка»

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ В СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського має різноплановий, багатоаспектний характер. Творча думка педагога зазнавала певної еволюції, вона постійно збагачувалася, поглиблювалася, відточувалась. В. О. Сухомлинський присвятив свої роботи проблемі екологічної освіти та виховання. Він зазначив, що екологічна освіта і виховання покликані забезпечити підростаюче покоління науковими знаннями про взаємозв'язок природи і суспільства, допомогти зрозуміти багатогранне значення природи для суспільства і кожної людини зокрема, виробити потребу в спілкуванні з природою та сформуванню прагнення брати активну участь у поліпшенні довкілля. Передумовою цього є екологічні знання, а результатом – екологічний світогляд.

В. Сухомлинський вибудував струнку педагогічну систему, зорієнтовану на природоохоронне навчання й виховання. Суспільне виховання, на думку педагога, не повинно відокремлювати дитину від навколишнього світу, а навпаки – зобов'язане максимально враховувати особливості її розвитку як природної істоти: «Людина була й завжди залишається дітям природи, і те, що ріднить її з природою, має використовуватися для її прилучення до багатств духовної культури».

За В. О. Сухомлинським метою екологічного виховання є цілеспрямоване формування у кожній дитині міцних екологічних знань, розуміння взаємозв'язку і єдності дитини з природою; ролі навколишнього середовища у житті та потреби його охорони.

На думку педагога увага дітей повинна спрямовуватись на те, що дерево і квітка – це живі істоти і життя їх залежить від людини, бо людина може прикласти багато зусиль щоб знищити або відтворити все те, що нас оточує, людина може створити нове життя у вигляді гарного, пахучого куща троянд. Яким зможе бути кущ троянд, таким може бути наша природа.

В. О. Сухомлинський орієнтував на формування цілісного ставлення до природи, виховання почуття відповідальності за стан довкілля.

Спілкування з природою повинно відбуватися в різних формах: через працю, споглядання, творчість, науковий пошук, спостереження, милування. Екологічне виховання має великий вплив на дитину, бо засіває в маленькій душі добро, людяність, любов до природи, потребу примножувати красу рідного краю і оберігати її.

Враховуючи пріоритетні напрями роботи ЗДО «Іскорка» м. Лисичанськ, вихователі працюють над проблемою спостереження в природі як базовою основою творчого розвитку особистості дитини в спадщині В. О. Сухомлинського.

Дитина приходить у дитячий садок. У неї ще не сформовані стійкі погляди, переконання, інтереси. Своє завдання вихователі вбачають в тому, щоб сформувати мислення та екологічну культуру кожної дитини, навчити молоде покоління жити за законами природи. Дитячий садок «Іскорка» відкриває для цього неабиякі можливості, бо саме тут, в цьому віці, у дітей закладаються основи інтелекту, структура мислення, а природна допитливість дітей та щирий інтерес до оточення створюють надзвичайно сприятливі умови для формування екологічної свідомості. Спостереження пов'язує дитину з працею (в кожному куточку вчить залишати частинку серця). Діти не тільки спостерігають та думають. Вони шукають відповіді серед природи на численні дитячі «чому?». Такі заняття залишають у кожній дитини іскру любові до природи. Під час спостережень вихователі дитячого садка намагаються влучно використовувати оповідання В. О. Сухомлинського, які допомагають торкнутися до струн душі кожної дитини («Що найтяжче журавлям?», «Як Марійка поливала дерева», «Зайчик і Горобина»). Під час прогулянок діти знайомляться з властивостями піску, землі, глини, снігу, льоду, води. Крім цього використовуються різноманітні ігрові вправи «Знайди за описом», «Що, де росте», «Пізнай і назви», «Вершки-корінці», «Загадки про тварин» на впізнавання дерев, кущів, квітів, тварин (по звуках, слідах і т. д.). У групах створені куточки природи, які знайомлять дітей з кімнатними рослинами, акваріумними рибками, постійними та тимчасовими мешканцями, умовами, необхідними для їх росту і розвитку, для спостережень та праці в природі.

Екологічне виховання за В. О. Сухомлинським – це розгляд навчально-виховного процесу як складної системи, при якій дитина вчиться робити не тільки висновки, а й аналізувати.

Екологічне виховання за В. О. Сухомлинським – це виховання дітей, які б бачили і розуміли свою єдність з природою, переживали і турбувались про збереження і примноження навколишнього середовища, бережно відносились до всього живого, що їх оточує в природі.

В. О. Сухомлинський постійно підкреслював, що слід навчати дітей розуміти природу, піклуватися за збереження і примноження її багатств. Найважливіші умови виховання бережливого ставлення до природи – це пізнання та вивчення рідного краю, розвиток в дітях позитивних емоційних

виявів до навколишніх об'єктів, активна практична діяльність. Видатний педагог сформував низку порад щодо організації спостережень для підвищення їх ефективності які актуальні і сьогодні: присутність почуття почуття радості, супроводження короткими, емоційно насиченими розповідями про даний об'єкт, необхідність звернення увагу на красу навколишнього світу.

Висновки. Спадщина В. О. Сухомлинського в аспекті формування екологічної свідомості і культури дитини, учня, людини і сьогодні актуальна в організації освітньо-виховного процесу ОДЗ, ЗОШ.

Доброта і чуйне ставлення до природи окупиться з часом, а цікаві уроки під блакитним небом залишаться у віках. І обов'язково «Природа стане виховним могутнім фактором лише тоді, коли маленька людина після трьох-чотирьох років навчання... з подивом приходять до думки: світ навколо мене став багатшим, красивішим і ця зміна світу – моя праця, це я». (Сухомлинський В.О.).

Література

1. Поніманська Т. Гуманізація освіти: радимося з Василем Сухомлинським // Дошкільне виховання. – 2014. – № 9 – С. 4.
2. Лисенко Н. В. Екологічне виховання дітей дошкільного віку. Навчальний посібник. – Львів: Світ, 1994. – 144 с.
3. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / Укладач Н. М. Горопаха. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 432 с.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1977. – Т.4. – 637 с.